

1. Presentació

La ciutat de Barcelona sempre ha estat pionera en impulsar iniciatives que tenen com a objecte millorar la qualitat de l'ús de les vies i espais públics. Hi ha un col·lectiu de persones que fan ús d'aquests espais sobre el que l'Ajuntament de la ciutat ha tingut una especial sensibilitat: es tracta de les persones que tenen dificultats de mobilitat.

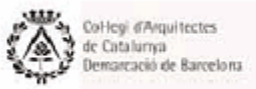
L'any 1991 es va crear el Grup de Treball per a la Millora de l'Accessibilitat amb motiu dels Jocs Paralímpics de l'any següent. L'any 1995 amb la publicació del Codi d'Accessibilitat, aquest Grup de Treball s'encarregà de liderar la redacció del Pla d'Accessibilitat que s'aprova el mes de desembre de 1996. Després de més de 10 anys de desenvolupament, l'any 2006 culmina el treball d'aquest Grup havent acomplert l'objectiu d'eliminar totes les barreres arquitectòniques de els vies urbanes i edificis de titularitat municipal de la ciutat de Barcelona. Un dels obstacles més molestos per aquest ciutadans ve determinat per la falta d'adequació de les bastides a les prescripcions del Codi d'Accessibilitat i les Ordenances Municipals. Les dificultats que es deriven de l'incompliment d'aquestes normatives es poden entendre, per exemple, des de les limitacions que suposen bellugar-se per la via pública en cadires de rodes o pels que estan mancats del sentit de la vista.

El Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i el Col·legi d'Aparelladors i Arquitecte Tècnics de Barcelona, continuant amb la línia de foment de l'accessibilitat que desenvolupen des de fa temps, s'han volgut sumar a aquest objectiu participant en l'edició d'aquest Manual i en totes aquelles iniciatives que permetin millorar l'accessibilitat de les persones amb dificultats de mobilitat.

Volem, doncs, que també en aquest aspecte la ciutat de Barcelona sigui pionera i, per això, demanem la col·laboració dels tècnics que tenen l'obligació, al ser directors i responsables de la instal·lació de les bastides, per tal que ajudin a que, aquest any, sigui també l'any de l'eliminació de les dificultats de mobilitat pel que fa a les bastides.

Francesc Narváez Pazos

President del Grup de Treball per a la Millora de l'Accessibilitat

2. Normativa de referència

La normativa d'obligat compliment, que fa referència a les condicions d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques, és la següent:

- Llei 20/1991, de 25 de novembre, de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques.
- Decret 135/1995 de 24 de març, de desplegament de la Llei 20/1991.
- Ordenança Municipal d'Obres Menors, aprovada el 6 d'abril de 2004.
- Ordenança dels Usos del Paisatge Urbà de la Ciutat de Barcelona, de 26 de març de 1999.
- Ordenança sobre l'Ús de les Vies i els Espais Públics de Barcelona, aprovada el 27 de novembre de 1998.

La normativa general que estableix les disposicions mínimes de seguretat i salut per a la utilització pels treballadors de les bastides és:

- Reial Decret 2177/2004 de 12 de novembre, pel qual es modifica el Reial Decret 1215/1997 de 18 de juliol.

3. Normes d'accessibilitat urbanística

En aquest apartat es recullen les normes d'accessibilitat urbanística d'obligat compliment per a la instal·lació de les bastides. S'acompanyen de gràfics explicatius que responen a les tipologies més habituals de bastides (al marge d'altres opcions).

3.1. Itinerari de vianants adaptat

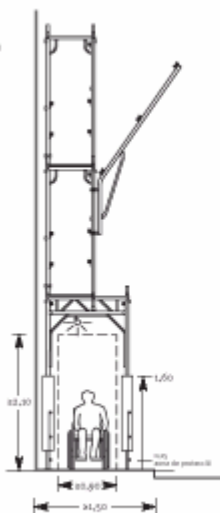
3.1.1 Si la via o les vies de l'entorn de les obres estan adaptades d'acord amb el que disposa el Decret 135/1995 de 24 de març, i no hi ha un itinerari alternatiu, els passos o itineraris provisionals han de complir els requisits següents:

- Tenir una amplada mínima de 0,90 m.
- Tenir una alçada lliure d'obstacles de 2,10 m.
- En els canvis de direcció, l'amplada lliure de pas ha de permetre inscriure un cercle de 1,50 m de diàmetre.
- No hi haurà d'haver escales ni graons aïllats.
- El pendent longitudinal no ha de superar el 8%.
- El paviment ha d'ésser dur, no lliscant i sense regruixos diferents dels propis del gravat de les peces. Ha de tenir un pendent transversal no superior al 2%.
- En les operacions de càrrega i descàrrega s'habilitarà el pas per a vianants amb els requisits establerts anteriorment.

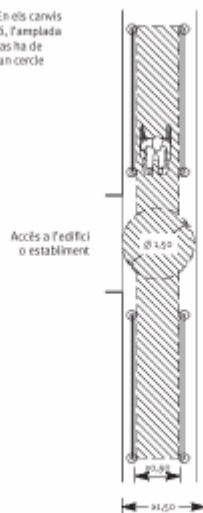
3.1.2 Si la via o les vies de l'entorn de les obres no estan adaptades d'acord amb el que disposa el Decret 135/1995 de 24 de març, i no hi ha un itinerari alternatiu, els passos o itineraris provisionals han de complir els requisits següents:

- Tenir una amplada mínima de 0,90 m.
- Tenir una alçada lliure d'obstacles de 2,10 m.
- No incorpora escales ni graons aïllats.
- El paviment que es col·loqui ha d'ésser dur, no lliscant i sense regruixos diferents dels propis del gravat de les peces. Ha de tenir un pendent transversal no superior al 2%.
- En les operacions de càrrega i descàrrega s'habilitarà el pas per a vianants amb els requisits establerts anteriorment.

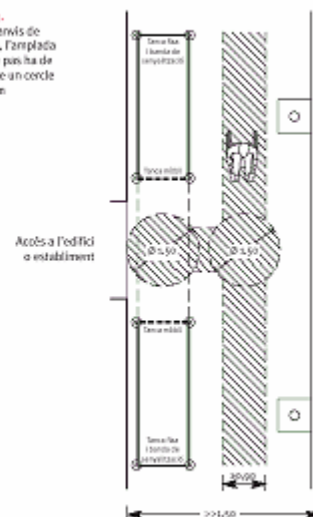
Dibuix 1. Garantir l'amplada mínima de 0,90m i l'alçada lliure de 2,10m

Dibuix 2. En els canvis de direcció, l'amplada lliure de pas ha de permetre un cercle de 1,50m

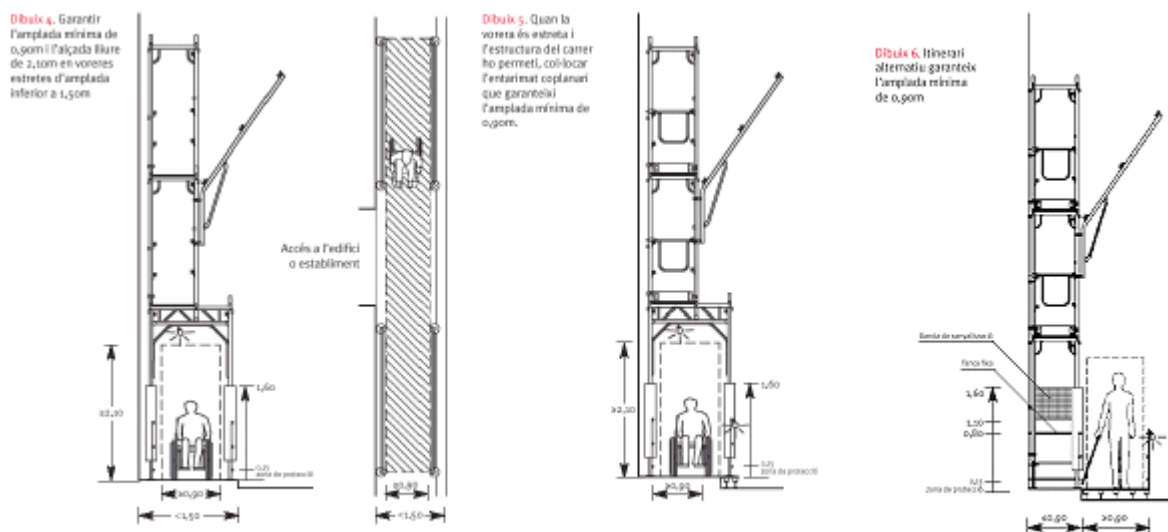

Dibuix 3. En els canvis de direcció, l'amplada lliure de pas ha de permetre un cercle de 1,50m

3.2 Itinerari alternatiu

Si cal ampliar la vorera per al pas dels vianants per la calçada, es col·locarà un entarimat sobre la part ocupada de la calçada formant un pla coplanari amb la vorera i una barana fixa de protecció.

3.3 Protecció i senyalització

- Les bastides s'han de senyalitzar i protegir mitjançant barrats estables i continus que restin il·luminats tota la nit.
- S'han de col·locar els elements de protecció i senyalització de forma que les persones amb discapacitat visual puguin detectar a temps l'existència de l'obstacle.
 - Els muntants es protegiran amb elements de color contrastat, preferentment vermell, des del terra fins a un mínim de 1,60m.
 - Si el pas a l'interior de la bastida no és accessible, s'ha de disposar d'un senyal de detecció que tanqui el pas a l'interior, tant a l'inici com al final de la bastida. Es col·locarà una banda de senyalització que cobreixi tota l'amplada de pas. Serà rígida, de color contrastat, preferentment vermell i de 50cm d'amplada situada a 1,10m de la base.
- No s'han d'utilitzar cordes, cables o similars.
- Hi ha d'haver un nivell d'il·luminació mínima de 10 lux per advertir de la presència d'obstacles o desnivells. Els llums es col·locaran alineats perquè serveixin també de línia d'orientació.
- S'han d'evitar els elements sortints i/o volants a menys de 2,10m. S'ha d'habilitar una zona de protecció de 15cm d'alçada des del terra perquè pugui ser detectada pels discapacitats visuals, excepte en els accessos als edificis i establiments.

3.4 Elements emplaçats a la via pública

Si en el muntatge de la bastida hi ha algun element urbà -semàfors, papereres, pals de senyalització, etc.- que impedeix el pas lliure de 0,90m, aquest s'ha de desplaçar o retirar fora de l'itinerari dels vianants i s'ha de reposar quan finalitzi l'obra.

Arbres i parterres

Si el muntatge de la bastida afecta a l'arbrat, parterres o altres elements de verd urbà, la sol·licitud de la llicència de la bastida ha d'anar acompanyada d'un informe elaborat pels tècnics de l'Institut de Parcs i Jardins. Aquest informe se sol·licitarà amb dues setmanes d'antelació al Departament de Protecció de Verds. En aquest informe s'indiquen les espècies vegetals afectades i les actuacions que s'han de fer: poda, protecció, trasllat, etc., i en cas de veure que hi ha perill de perjudici d'elements propers se sol·licita un dipòsit a càrrec del promotor o contractista (la mitjana és d'uns 600 €).

En cas de necessitar la intervenció de la brigada, si és una poda o trasllat, des de Parcs i Jardins es farà arribar en el termini de 15 dies pressupost d'execució dels treballs a realitzar. L'execució es durà a terme en un termini de 3 setmanes des de que l'interessat comunicui l'obtenció de la llicència a Parcs i Jardins i la necessitat de dur a terme l'actuació previ pagament del pressupost corresponent. L'elaboració d'aquest informe triga unes 2 setmanes i es trameta per correu.

Executades les obres, es comunica a Parcs i Jardins i se sol·licita la devolució de la garantia. L'Institut inspecciona i retorna l'aval si s'escau en un termini de 10 dies.

Senyals verticals

El contractista de l'obra és el responsable de canviar els senyals verticals que dificulten o impedeixen el muntatge de la bastida. El canvi dels senyals verticals es farà de manera que no introdueixi cap tipus de modificació i confusió als conductors i vianants. S'han de col·locar en un lloc ben visible. Acabada l'obra es reposarà el senyal al seu lloc corresponent.

Papereres

Si hi ha papereres a la zones d'obres que impedeixin el pas lliure de 0,90m el contractista ha de sol·licitar el trasllat o la retirada de les papereres al Servei de Neteja una vegada concedida la llicència d'obres. En aquest servei i en un termini de 10 dies s'elabora un pressupost per la retirada i reposició de les papereres -preu públic. Tant en el muntatge com en el desmuntatge de la bastida s'avisava al Servei de Neteja perquè la brigada retiri, guardi i reposi quan finalitzi l'obra la/es papereres.

Semàfors

Si hi ha elements de la xarxa semafòrica que impedeixin el pas lliure de 0,90m i una vegada concedida la llicència d'obres, cal posar-se en contacte amb el Departament de Regulació del Trànsit o amb el Centre de Control del Trànsit. A través d'una empresa externa es valoraran les alternatives per adequar la regulació semafòrica a la nova situació. El trasllat d'un semàfor costa a partir dels 450 €. El termini de comunicació per traslladar un semàfor és d'un dia i per una caixa de regulació, una setmana. El contractista de l'obra és el responsable del manteniment de les mesures implantades. Desmuntada la bastida es contacta amb el servei municipal perquè reposi la situació anterior.

Fitons

En aquest cas és el mateix contractista de l'obra que retira els fitons. Prèviament contacta amb el Districte municipal perquè verifiqui la situació i el nombre de fitons. Acabada l'obra, el contractista reposa la situació inicial. En cas de necessitat, la brigada del Districte retira i reposa els fitons previ pagament de l'aval de garantia.

Els serveis municipals responsables de desplaçar o retirar els elements de mobiliari urbà existents a la via pública són:

Element urbà	Contacte	Adreça	Telèfon
Arbres Parterres	Parcs i Jardins Depart. Protecció del Verd	C/Tarragona 173 08014 Barcelona	93 413 24 00
Semàfors	Sector Seguretat i Mobilitat Dept. Regulació del Trànsit Centre Control del Trànsit	Pl. Pi i Sunyer 8, 4 planta 08002 Barcelona	93 402 34 25 93 402 34 20
Fitons	Servei Manteniment Districte Ciutat Vella L'Eixample Sants-Montjuïc Les Corts Sarrià Sant Gervasi Gràcia Horta-Guinardó Nou Barris Sant Andreu Sant Martí	Ramalleres 17 Aragó 211 Creu Coberta 104 Gandesa 10 Anglí 31 Francisco Giner 46 Lepant 387 Doctor Pi i Mollist 133 Segadors 2 Andrade 9-11	93 291 61 56 93 291 62 84 93 291 63 44 93 291 64 59 93 291 65 81 93 291 66 80 93 291 49 05 93 291 68 89 93 291 68 81 93 291 60 08
Papereres	Servei de Neteja Sector Serveis Urbans i Medi Ambient	Torrent de l'Olla 218-220 Planta 6	93 291 41 73
Senyals verticals	Servei de Manteniment de Vialitat. Sector Serveis Urbans i Medi Ambient	Torrent de l'Olla 218-220 Planta 4	93 291 40 83

4. Llista de requisits de les condicions d'accessibilitat de les bastides

S'ha sol·licitat la llicència per la instal·lació de la bastida a l'Ajuntament?	SI	NO
El muntatge es realitza sota la supervisió de la direcció facultativa?	SI	NO
El pas té una amplada mínima de 0,90m?	SI	NO
Hi ha una alçada lliure d'obstacles de 2,10m?	SI	NO
En els canvis de direcció, si l'amplada de la vorera ho permet, es pot inscriure un cercle de 1,50m de diàmetre?	SI	NO
S'han afegit escales o graons?	SI	NO
S'ha modificat la homogeneïtat del paviment o del seu pendent?	SI	NO
En cas d'ampliar la vorera per a pas de vianants per la calçada per obtenir l'amplada mínima de 0,90, s'ha col·locat un entarimat sobre la part ocupada de la calçada formant un pla coplanari amb la vorera i una barana fixa de protecció?	SI	NO
La bastida s'ha senyalitzat i protegit mitjançant barrats estables i continuats que restin il·luminats tota la nit?	SI	NO
S'han col·locat els elements de protecció i senyalització de forma que les persones amb discapacitat visual puguin detectar a temps l'existència de l'obstacle?	SI	NO
S'han utilitzat cordes, cables o similars?	SI	NO
Hi ha un nivell d'il·luminació mínima de la bastida de 10 lux per advertir de la presència d'obstacles o desnivells?	SI	NO
Si en el muntatge de la bastida hi ha algun element urbà que impedeix el pas lliure de 0,90 m, s'ha traslladat o s'ha sol·licitat el seu desplaçament al servei municipal corresponent?	SI	NO
S'ha habilitat una zona de protecció de 15cm d'alçada de terra –sòcol– perquè pugui ser detectada per discapacitats visuals?	SI	NO

5. Recomanacions sobre l'exercici professional

L'Ajuntament de Barcelona exigeix l'assumeix de la bastida. La responsabilitat de la supervisió en el muntatge de la bastida recau en el tècnic que assumeix el projecte i en el muntador de la bastida.

L'incompliment de les condicions que impedeixin l'accessibilitat i la supressió de barreres arquitectòniques pot comportar l'incoacció d'un expedient sancionador al tècnic que assumeix el projecte de la bastida i al muntador d'aquesta i, si el cas ho requereix, es podria ordenar el desmuntatge de la bastida.

Les infraccions referents a les bastides se sancionaran per l'Ordenança sobre l'Ús de les Vies i els Espais Públics de Barcelona (OUVP aprovada el 27 de novembre de 1998), són les següents:

Infracció	Article	Ordenança	Sanció
Manca de llicència	63.4.d	OUVP	600 €
Manca d'amplada mínima de 0,90m	63.4.f	OUVP	450 €
Manca d'alçada lliure de 2.10m	63.4.f	OUVP	450 €
Manca il·luminació 10 lux	63.4.f	OUVP	300 €
Manca de protecció muntants o senyalització	63.4.f	OUVP	300 €
Modificar l'homogeneïtat del paviment	63.4.f	OUVP	450 €
Ocupar la via pública amb material de l'obra sense respectar l'itinerari de pas	63.4.e	OUVP	450 €

6. Adreces d'interès

Entitat	Adreça	Telèfon	Mail
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya Oficina consultora tècnica	Arcs, 1-3 08002 Barcelona	93 30678 01	www.oct-catalunya@coac.es
Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona	Bon Pastor, 5 08021 Barcelona	93 2402060	www.apabcn.es assessoriatecnica@apabcn.es
Associació Catalana d'Empreses de Bastides (ACEBA)	Josep Anselm Clavé, 2, 4t 08002 Barcelona	93 318 80 58	Aceba@aceba.net www.aceba.es
Gremi de Constructors d'Obres de Barcelona i comarques Empreses de rehabilitació	Gran Via de Les Corts Catalanes, 663, 6 ^a 08010 Barcelona	93 265 94 30	www.gremi-obres.org info@gremi-obres.org